

zinsdelen

De zinsdelen

Een zin bestaat uit zinsdelen.

Elk deel dat in een vertelzin voor de **persoonsvorm** kan staan, is een zinsdeel.

Julia | **stuurt** | haar vriendin | een sms'je.

Stuurt | Julia | haar vriendin | een sms'je?

Een sms'je | **stuurt** | Julia | haar vriendin.

Haar vriendin | **stuurt** | Julia | een sms'je.

persoonsvorm

De persoonsvorm

De **persoonsvorm** is een vorm van het werkwoord.

De persoonsvorm is het werkwoord dat vertelt wat het **onderwerp** doet.

Je kunt de persoonsvorm in de zin vinden met drie proeven.

1. De vraagproef: als je van een vertelzin een vraagzin maakt, staat de persoonsvorm vooraan.

Driss **hing** zijn weekendtas over zijn schouder.

Hing Driss zijn weekendtas over zijn schouder?

2. De getalsproef: als je het onderwerp verandert van enkelvoud (één persoon) naar meervoud (meer personen) of andersom, dan verandert de persoonsvorm ook.

Edith houdt van hockey. (getal = één)

Edith en haar zus houden van hockey. (getal = meer)

3. De tijdproef: als de tijd van een zin verandert, verandert ook de persoonsvorm.

Nora **luistert** niet goed naar haar moeder. → tegenwoordige tijd (t.t.)

Nora **luisterde** niet goed naar haar moeder. → verleden tijd (v.t.)

gezegde

Het gezegde

Het **gezegde** zegt wat er in een zin is gedaan of wordt gedaan.

Je vindt het gezegde door alle werkwoorden van de zin bij elkaar te zetten.

Een van de werkwoorden is de **persoonsvorm**.

Jaco **danst** vandaag.

Jaco **heeft** vandaag **gedanst**.

We **moeten** kinderen **beschermen** tegen discriminatie.

onderwerp

Het onderwerp

Het **onderwerp** in een zin vertelt wie of wat iets doet.

Je vindt het onderwerp door te vragen: wie (of wat) + **gezegde**?

Julia stuurt haar vriendin een sms'je.

Wie stuurt? **Julia** → onderwerp

lijdend voorwerp

Het lijdend voorwerp

Het **lijdend voorwerp** doet zelf niets, maar volgt wat het **onderwerp** en **gezegde** samen doen.

Je vindt het lijdend voorwerp door te vragen: wat (of wie) + gezegde + onderwerp?

Julia stuurt haar vriendin **een sms'je**.

Wat stuurt Julia? **een sms'je** → lijdend voorwerp

meewerkend voorwerp

Het meewerkend voorwerp

Het **meewerkend voorwerp** geeft antwoord op de vraag: aan wie + **gezegde** + **onderwerp** + **lijdend voorwerp**?

Julia stuurt haar vriendin een sms'je.

Aan wie stuurt Julia een sms'je? **haar vriendin** → meewerkend voorwerp

bepaling van plaats

De bepaling van plaats

Een waar-deel is een **bepaling van plaats**. De bepaling van plaats geeft aan waar de activiteit in de zin plaatsvindt.

Je vindt de bepaling van plaats door te vragen: waar + **onderwerp** + **gezegde**?

Meester Bob geeft na schooltijd les **op het schoolplein**.

Waar geeft meester Bob (les)? **op het schoolplein** → bepaling van plaats

bepaling van tijd

De bepaling van tijd

Een wanneer-deel is een **bepaling van tijd**. De bepaling van tijd geeft aan wanneer de activiteit in de zin plaatsvindt.

Je vindt de bepaling van tijd door te vragen: wanneer + **onderwerp** + **gezegde**?

Meester Bob geeft na schooltijd les op het schoolplein.

Wanneer geeft meester Bob (les)? **na schooltijd** → bepaling van tijd

voorbeeldzinnen

3 ↑ 1 (2) ↑ 5 ↑ 7 ↑ 6 ↑ 4 ↑ 1 ↑
Hamid heeft Emma vandaag in de klas een cadeautje gegeven.

3 ↑ 1 (2) ↑ 5 ↑ 7 ↑ 4 ↑
Koos en Jessica brengen hun oma elke dag een bezoek in het verzorgingstehuis.

↓
6

1 gezegde	5 meewerkend voorwerp
2 persoonsvorm	6 bepaling van plaats
3 onderwerp	7 bepaling van tijd
4 lijdend voorwerp	